

PERŽVALGA.

— Juozas Rimsza, iš Nau dziszių, Pažerių valsečiaus, kurį pernai žiemą žandarai su gavo ant Vilkaviszkių stacijos su 244 egz. „Varpo“ ir „Uki ninko“, po atsėdėjimo 7 mė nesių Kalvarijos kalėjime ta po isztremptas ant 2 metų iš Lietuvos į Odesą.

— Dabar Kalvarijos kalėjime už lietuviszkus rasztus sėdi po vieną iszskirstyti: Juozas Jasaitis, Juozas Parszaitis, Vasiliauckas, Garmus, Kaunas, Szlekys ir Kizelaitis.—Isz giminių net nėi vieno prie jų neprileidžia.

— Josvainio par. Szingalių sodžiūje pas ukininką Kacziuką apsinakvojo vienas knygnesis, ką patyręs kaimynas Žiužnys praneszė uriadnikams, kurie atlėkė naktyje suaresztavojo knygneszi ir Kacziuką bei atėmė visas knygas. Kacziuką už priėmimą knygneszi isztrėmė ant 5 metų į Gudiją o knygnesis gavo metą kalėjimo.—Kada pradėsime bausti musų judoszius? — „Varpas.“

— Sziauliuose kun. Radzeviczius, gimnazijos prefektas, užsiima vien iszdavimu lietuvių žandarams. Del jo judoszistes nukentėjo Lukauskas, kun. Szleivys ir siuvėjas Orvydas, pas knrį žandarai atrado keletą lietuviszkų knygeliių „Varpas“.

— „Tilzės Keleivis“ dėlei lietuviszkos parodos pasiputė kaip kurkinas raudoną autskari pamatęs. „N. L. C.“, nors vėlai, pradėjo raginti savizkius rinkti ir aukauti reikaligus parodai daiktus, nurodydama, ką yra jau padarę Did. Lietuvos bei Amerikos lietuviai. „T. Keleivis“ nenori nieko darbo turėti su katalikiskais žemaicziais; jis sako lietuviams visai nereik parodos, nes musų valdzia nusius ten arklius ir galvijus bei savo „zelnierius“ dėl apsergėji-

mo kad kas nepavogtu. „T. Keleivis“ „Naują Ceitungą“ dėl parodos reikalų apskelbė „pasileidėlę ir kudiki įgavusia“ bei įsikibusia į katalikiskus žemaiczius.—Kaip purvais drapsto visus lietuviszkus reikalus „Saulė“ Amerikoje, teip pat daro „Tilzės Keleivis“ Prusuose, ir rėkia dar, kad jie geriausiai dirbą ant lietuvių naudos.

— „Tilzės Keleivis“ pranesza apie iszgastingą nepalaimą ant Nemuno, kur į aketę pas geležinį tiltą įvažiavo su vienu arkliu szlajutėse broliai Peteraicziai bei žandaras Goldaps isz Jėgėriszių. Arklys, szlajos ir žandaras su manteliu, kardu, ir szporais (pentinais) buvo sriovės patraukti po ledu. Peteraiczius abudu isz gelbėjo atbėgę žmonės, nes jiedu suspėjo įsikibti į ledą.

— „Lietuvos Dukterų“ draugystė Scranton'e, Pa. turi 40 draugiių. Ant susirinkimo 11 Vasario nutarė paaukauti \$3, ant parodos reikalų ir \$2,00 ant paszalpos kankintinių. Apart to nutarė mokėti po 1 centą kas mėnuo ant tautiszkų reikalų, isz ko per metą susidės \$4,80. — Gražų paveikslą „Lietuvos Dukters“ parodo vyriszkoms draugystėms, skaitanczioms szimtais sanarius ir turincziomis bankose tukstanczius.

— „Szventos Cecelijos“ draugystė Pittston'e, Pa. savo proteste per 4 num. „Vilties“ padarė intenciją „Lietuvą“ ir „Vienybę“ su szluotomis isz savo stubų iszvyti. Dabar patyrėme, kad draugės sutarusios nelaikyti savo namuose nėi vieno vyro, kuris skaito „Lietuvą“ arba „Vienybę“. — Moterėlės szirdelės, szituom keliu netoli nueisite! Žiurėkit ką daro Jusų sesers Scrantone!

— „Katalikas“ melagis ir tinginys. Meluodamas nori pertikrinti savo „biednus“ skaitytojus, kad „Lietuva“ ir „Vienybė“ tai „bedieviszki“

laikraszcziai, bet tingėdamas susirasti reikalingas žinutes pasivagia nuo tujų „bedievių“. 6-me num. „Kataliko“ yra pavogtos s z e s z i o s žinios isz 5 to num. „Vienybės“. Matai nuo „bedievio“ „Katalikui“ vogti nėra „grieko“ kaip žydui nuo „gojaus“.

— Chicagoje nuo 7 Vasario pradėjo iszeiti treczias sanvaitinis laikrasztis „Kurėjas“, su mieriu lygybos, brolybos ir laisvės. Turinys laikraszczio yra socialiszkas — darbininkiszkas ir kasztuoja ant metų \$1,50 ct. Adresas: „Kurėjas“ 267 Augusta st.—Chicago, Ill.

— „Bažnyczios Tarnas“ susiginczyjo su p. Szernu ir Dr. Szliupu už velnią ir ant galo su jais sutinka, kad velnias neturi ragų nėi nagų ir yra tiktai teologų fantazija.

— Lietuviszką kunigaikszti kun. P. Saurusaitis priėmęs į savo draugystę delto, kad anas nėra jam nieko pikto padaręs ir remesi ant to, kad kalinyje buvęs ir pats Kristus.—Taigi kunigaikszcio sėdejimas New Castle, Del. kalėjime yra kaip kankintinio tiktai.—Bet ar jis sugražino žmonėms pasisavintus pinigus?

— Kun. Saurusaitis su savo „patronu“ Petru Kruszu pradėjo teisintiesi dėl parapijos rokundų, kur pirkęs skauradą, muilo, vyno ir kitokių „delikatėsu“ užraszė ne į savo privatiszkus iszleidimus, bet į parapijos, ir besiteisindami įstrigo, sakydami, buk užmokėję užsilikusias skolas į krautuve padarytas dar kun. Žebrio. Kun. J. Žebris per „Lietuvą“ sako, kad netiktai skolų nėi kokių nepalikęs, bet dar atėjęs kun. Saurusaitis priėmęs pinigų nuo parapijos kasieriaus p. Selino. „Ilgiausia kalba ir gražiausi iszvadžiojimai neužganėdįs žmonių tolaik, pa kol žmonės nematys skaitlinių kalbanczių už savę ir reikalauja nuo „Bažnyczios Tarno“ at-

szaukimo, ant galo pridėdamas, kad „Lietuva“ užima garbingą vietą stodama už teisybę ir jos suradimą.“—Mes szitame pilnai sutinkame su kun. Žebriu.

Aukos parodai

Isz Yonkers, N. Y.

V. Dapszis	-50	Pr. Straubis	-30
M. Straubis	-10	J. Paeluszn	-10
P. Przemickas	-25	J. Pożemickienė	-10
K. Janulionis	-25	Ona Jentulionienė	-10
H. Fabiszewski	-10	Pr. Kazakauckas	-10
M. Kazakauckas	-10	Rud. Kaukman	-25
A. Vaitiekunas	-25	J. Sabolis	-30
J. Kazimierskis	-10	M.	-5
Draugystė Szvento Vincento Apaulio			5-

Isz Br. oklyn, N. Y.

V. Gustaitis	1-	K. Gustaitis	-10
K. Dudonis	-35	V. Dudonis	-10
V. Bankeviczius	-25	J. Burneikis	-25
B. Dovidaviczius	-25	M. Boczniskas	-10
J. Judickas	-10	P. Mliauckas	-10
A. Naneckas	-10	A. Sukoverckis	-10
V. Kvedera	-10	S. Pilypas	-10
J. Leezczinekas	-10	K. Otmannas	-10
K. Balczionas	-5	A. Brusokas	-25

Isz Thomas, W. Va

K. Juzėnas	-50	A. Juzėnas	-50
K. Burbulas	-25	K. Plungis	-50
Barbora Bagdonienė	-25	M. Markeviczia	-25
P. Astrauskas	-50	K. Jaseviczia	-25
J. Mozeris	-25	J. Bumlauckas	-25
S. Vitkus	-25	K. Klapatauskas	-50
V. Giraitis	-25		

Isz Nawark, Orange Valley, Franklin, ir Bloomfield, N. J.

Teodora Areliunyte	-25	Petr. Pilikienė	-10
Marijona Szapienė	-25	Pra. Andriusziėnė	-10
A. Dapszys	-52	Am. Daukszas	-25
Petr. Lankaitienė	-25	A. Miskunas	-5
P. Lukosziunas	-10	T. Baliakas	-5
Magdalena Praniėnė	-25	Veronika Vitkienė	-25
K. Matijuszaitis	-25	J. Praniukas	-5
V. Janulionis	-10	M. Miskunas	25
R. Macziulionis	-10	J. Gorny (lenkas)	-10
P. Savicki (lenkas)	-5	J. Hoffmann	-10
M. Gryzbowski	-10	A. Dzikowski	-5
J. Mastalka (czekas)	-15	J. Handelman[zyd]	-5
P. Matuszeviczia	-25	A. Kuczinskis	-10
P. Kucznikas	-10	V. Aliszkeviczius	-10
L. Areliunas	-25	K. Tomkus	-25
K. Stravinckas	-15	J. Bendaraviczius	-25
M. Stonis	-25	Ig. Vaszekeviczius	-25
Mag. Vaszekevicziuntė	-10	V. Macvelczia	-10
Pal. Jakubaviczienė	-10	O. kastantinaviczienė	-5
V. Mankeviczius	-10	J. Ivanauskas	-10
J. Vosilius	-25	J. Gaizaukas	-25
P. Urniezisz	-25	A. Adomaitis	-25
V. Pakulis	-10	P. Skiauteris	-10
Alena Bakanaukytė	-10	Veroni. Romanytė	-10
N. Vaitiekutis	-25	kat. Bator [lenkė]	-5
Draugystė Szv. Jurgio, Newark, N. J.			\$10-

Isz Shenandoah, Pa.

J. Aleksaitis	-25	J. Tabaras	-25
J. Judickas	-25	J. Savokaitis	-20
J. Senkua	-20	J. Kazakeviczia	-20
A. Zukaitis	-25	F. kunsaitis	-25
S. J. Mockaitis	-50	M. Peckus	-25
P. Zubaviczia	-25		
J. Mickeviczius, Stevenston, Skotijoi			-25
Dr. D. L. K. Vytauto Bridgeport ir Derby, Conn.			10-
Anglijos lietuvių aukos per J. Montvilą			3,22
Lietuvių aukos surinktos per „Lietuvalczių Draugystę“ ant sukaktuvių Kr. Donaldaičio pirmą Sausio, Plymouth, Pa.			4,30

Buvo \$1554,72

Labu \$1608,94

J. J. Pauksztis.

Aukos kankintiniams

Isz Newark, Orange, Bloomfield ir Franklin, N. J.

A. Jozapaitis	-10
S. Dominauckas	-5
A. Dapszis	-10

J. Vaitiekunas	-10
J. Hoffman (lenkas)	-15
M. Grzybowski „	-15
G. Varga (slovakas)	-50
M. Stanis	-25
V. Rimkus	-15
J. Miakis	-10
P. Stankus	-10
P. Pecziuleviczius	-15
B. Paluckis	-20
T. Staleviczius	-10
P. Dulinckas	-10
J. Krikszcziunas	-5
K. Sereika	-5
V. Senkus	-10
K. Szvabas	-10
A. Matijuszaitis	-5
D. Bradunas	-5
Marijona Martikienė	-5
Dr. Szv. Jurgio isz	
Newark, N. J.	\$3,03
Isz Shenandoah, Pa.	
J. Aleksaitis	-25
J. Talandis	-10
J. Marcinkaitis	-10
A. Ilgunas	-10
J. Stepuleviczia	-10
J. Judickas	-10
Smulkių aukų	-35
S. J. Mockaitis	-25
M. Peckus	-5
P. Zubaviczia	-25
A. Dapkus, Thomas, W. Va.	-50
Kun. A. Kaupas, Scranton,	
Pa. antru kartu stempą už	-0,2
A. Malinauckutis,	
Thorp, Wis.	-25
Buvo	\$101,20
Labu	\$108,55
Redakcija.	

Sukaktuves.

Dieną 15 Vasario szio meto sukaks 25 metai nuo laiko, kada Dr. J. Basanavicius pradėje trustis ant tėvyniszkos dirvos. Kritika, kurę jis 15 d. Vasario 1875 m. paraszė, Kirkoro veikalo: „Zarysy pierwotnej Słowianszczyzny“ atspaudinta tapo lenkiskz kame laikrasztyje „Niwa“, 1875 m. zeszyt 8, str. 618-623. Szitos priezasties dėlei Dr. Basanavicius, kurs tuom tarpu sunkiai nervų ligos apimtas yra, biskelį pasitaisęs ketina pri-

rengti perzvalgą musų literatizsko truso bei darbų, kas link atgaivinimo musų tautos, bėgije pastarųjų 25 metų.

Isz Lietuvos.

Kurszėnuose (Szaulių pavieta) buvo viens žmogus Milaszauskas užsiimantis kantrabanda. Tam buvo nulemta įkliuti nelaimėn per susiedą, kuris nuo jo praszė paskolinti du rublius. Už tat, kad dviejų rublių paskolinti negavo, prazudė žmogų paduodamas aną į raudonsiulių rankas. Kaip tiktai M. pagrįžo isz Prusų, tuojaus susiedas nuvedė žandarus, kurie atrado visokių daiktų o tarp tų ir lietuviszkų knygų. Milaszauskas tapo suaresztuotas ir į Sziaulių kalinį iszvežtas. Atsitiko tas 4 Sausio 1900 metų (23 Gruodzio 1899 m. priesz pat Kalėdas). Žinoma, kad iszdavėjistė visur atsiranda o labiausia pas mus, kur nėra nei jokio suvaldymo. Kad nors vienam butų gerai kailį iszpėrę, atsimainytu viskas kiteip. Visi sako, kad jeigu paczių lietuvių tarpe iszdavėjystes nebutų, maskoliai neįstengtų nieką padaryti.

Pernai žandarų buvo suimtas ir Bubinas isz Ubiszkės, Luokės parakvijos, Szaulių pavieta, bet gavo nuo jų isztrukti. Pakelėje prikaltėjo Bubinas žandarą, idant pas jo brolių užėitų pavalgyti. Kada ten bepietaudamas maskolius pradėjo gerai degtinę traukti, tada Bubinas be kepures isznyko maskoliui isz akių. Tada trioboje pradėjo klausti net, kur anas dingo, namiszkiei atsakė, kad nieko nežino. Teip ir prazuvo, nes žandaras priesz savo valdžią nesigyrė, kad Bubiną buvo sugavęs.

Pradžioje szijų metų (priesz pat Kalėdas, pagal maskolių kalendoriaus) vagims nusidavė iszneszti isz Žeimelių bankos (Panevėzio pavieta)

gelžinę kasą su 14,000 rublių. Treczioje adynoje po piet urėdninkai iszėjo, o jau 6 adynoje vakare kasa buvo iszvežta į krumus Barbiszkių sodžiaus, sudaužyta ir pinigai iszimti. Ir dabar ten toji kasa dar guli. Ant kasos policija atrado nosinikę su paraszu „Vaitkiaviczės“ su geležinių lomu prispausta. Suprantama, kad dėl bėdos ant kitų numetimo buvo tas padaryta. Vagys veždami kasą iszlaužė isz szlajų keles lentutes, pagal tų lentuczių atrado sulaužytas szlajas ir sziokiu budu, be neatitiks pėdsaką. Už kaltininkų atradymą duoda bankas 1,000 rublių, bet vargu ar ką įveiks, nors yra pažvelgti trys broliai Beikiai, prazuvę kaip kumparas po to atsitikimo.

Ukininkystė Lietuvoje pradeda nupulti, dėlto ponai Reseinių ir Szaulių pavieta pradėjo ganyklas taisyti, idant isz karvių ir pieno daugiau pinigų iszrinkti. Smulkesni ukininkai, ypacz kaimiszkiei, nebegal to padaryti, nes jų žemės rėziuose. Vieni nori sėti dobilus kyti-gi ne, o sutarimo nėra idant į kolionijas iszdalinti, kaipo tai po tulas vietas Reseinių, Kauno pavietauose yra jau, ypacz Suvalkų gubernijoi. Kiekvienam dalyke matyt, kad žmonės neiszmano, nes per mažai gauna knygų isz Prusų ir Amerikos ir per menkai jas skaito.

Kuczioje Miaszaiczių sodziuje arti Žagars Szaulių pav. du seniuku, vyras su paczią nuo sacharinos nusinuodyjo. Rado nabagus negyvus ir kisielių su sacharinu apibarstyta.

Praėjusiam rudenyje po Reseinių pavieta, daugiausiai apie Vadžgirį, slapstėsi kriminalystas Mockus, kuris dėl bobos užmuszimo buvo suimtas ir paskiaus isz Reseinių kalinio isztruko. Ant to vyropo apygardą rubavojanczio ne kartą buvo daroma po misz-

kus medzioklė bet tasai szaiką sutaisęs gynėsi iki smerczio. Policija užspėjo ji vienoje jaujoje, isz kurios bebėgant asesorius kaip kokį žvėrį nuszo- vė ant vietos užmuszdamas, nes teip buvo liepta aną gyvą negalint nutverti.

Praėjusę vasarą pasimirė Kalnujose arti Reseinių lietuviszkas dainų ir pasakų rinkejas Vincentas Bakutis, 70 metų senas. Velionis dėl tėvynės daugel darbavosi, platino lietuviszką dvasę ir žodžiu ir per knygas o pasimirė varguose. Žmonės ketina jam ant kapo paminklą statyti. Nekurie isz priezasties jo myrio lietuviszkus trenus (raudas) paraszė. Ką velionis pasėjo tas dabar dygsta. Lietuviai dabar ir be inteligencijos pagelbos gana daug supranta. Nors knygų lietuvių daug mažiaus turi kaip kitos tautos, bet jos laikomos yra kaip palaikai, net suplyszto per daugel rankų eidamos.

Pirm Kalėdų tapo suimtas per žandarus Jelgavoje Staniulionis „szvedas“ dar neįstojęs į gimnaziją mokintis. Sako, kad anas yra kaltas susiraszyme su kitu koku ten mokintiniu isz kito miesto. Mat perėmė ant paczto jo gromatas ir teip susekė, bet kokiam dalyke anas raszinėjosi nėra žinoma.

Staniulionis tiktai vieną naktį Jelgavoje nakvojo ir paskui buvo iszvežtas į Aukmergę. Visos gromatos isz Jelgavos pas Staniulionio tėvus raszytos apie jų sunaus suėmimą, nedaėjo, buvo perimtos. Tėvai tiktai tada apie vaiką dažinojo, kada kiti mokintiniai namon parvažiavę ant kalėdų tą pasakė.

Keidaimai. (Kauno pavieta). Czia ponpalaikiai ant lietuvių teip yra įsiutę, kad nekuriuose dvaruose visai atsakė tarnystę tiems, kurie lietuviszškai kalbėjo. Ponelei

nori kad būtų vis kalbama lenkiskai, Keidainių miestelyje vienas kunigas platina lenkiskas knygas lietuvių tarpe. Tai gadyne!

Szlajų kelias dabar Lietuvoje geras, nors mažai sniego, bet paszalvenant tas pats ne nyksta. Szaltis ant laukų da eina iki 17 laipsnių, miestuose ant poros laipsnių, mažesnis.

Pažinstamas.

Isz Prusu Lietuvos.

Tilžėje, 21 Sausio, buvo susirinkimas draugystės „Byrutės“ dėlei padarymo rokundos dėl buvusių praėjusiamete szvenczių. Mat rokundos yra teip didelės, kad tame pacziam mete niekaip negalima suspėti jų atlikti. Gal ir dabar nebutu buvę susirinkimo ir tų rokundu, jeigu ne naujoji dainorių draugystė ne butu sujudiniusi tulųjų teip tingų kraują. Mat iszkilo konkurencija. Iki sziolei teip ziemines bei vasarines szventes kėlė vis „Byrutė“, bet paskutiniame laike viską atlikdavo dainoriai po vadovyste darbsztaus p. Storastos, ir dabar ant 11 Vasario nutarė szvesti zieminę szventę ne vardan „Byrutės“ bet dainorių. „Byrutės“ tuliemišiams tas užmanymas nepatiko ir ant suirinkimo tapė kalbėta toje pat dienoje teipgi kelti szventę kitoje salėje, kad ir neapsimokėtu kasztai. Praėjusiamete „Byrutė“ atsiėmė sau gražiai pinigų už szventes, dainoriam nei dėkui nepasakius, ir dabar pyksta, kad giedoriai savo szventę iszkelti apsiėmė. Nedėka svieta alga.

Dar apie tąją rokundą. Visur abelnai rokundos esti suvedamos ilgiausiai vienu mėnesiu po szventei, bet „Byrutė“ į metus vos prisirengė, bet ir nelaimė, skarbininkas (kasierius) užmirszo atsineszti kasos knygas, budams per vėlai pakviestas, ir rokunda negalėjo buti padaryta.

Isz szitokio „Byrutės“ darb-

sztumo nieko negal iszeiti, nes visi jos sanariai miegusti, nežino kur eina ir graibalioja kaip tamsoje. Kitasyk „Byrutė“ turėjo ymanytiną knygyną, buvo ir szauna rinkliava. Sziantdien viskas apleista, nėra nei knygyno nei knygu suraszo. Girdėjau, tik nežina ar tiesa, kad tulas mokintas pradėjęs sudavadyti knygas ir surasztyti katalogą. Vienok ar atlikta kas, nieko negirdėti. Turbut dabar jau „Byrutė“ užbaigs savo gyvenimą, nes dygsta naujos draugystės, su nauja energija ir drąsa. Vienok velytina kad susidrutintu isz naujo ir darbuotusi dėl savo mierio, kuris paskutiniame laike teip reikalingas, o net per retai ir ant popieros matomas. Teip gyvenant nieko negalima tikėtis. „Byrutės“ mieris yra apszvietimas motinos kalboje, apie kurią yra tik parasztyta, bet dirbta nieko. Tasai prakilnus mieris persikeitė ant szokių, pasilinksimimų, o apie skaitymą lietuviszkų rasztų, matyt, jos sanariai nesupranta dar. Jeigu sanariai butu stropus, tai matydami kitų paveikslus tikrai būtų bent ką atlikę. Nenorint turėtu susiprasti.

„Byrutė“ buvo pirkusi dalį Rambynkalnio, bet ar dabar jį dar turi, nieko nežina. Musų vietiniuose laikraszcziuose jau senėi nei žodelio nebuvo apie jį minėta. Gal ir szioji brangi vieta jau apleista, paniekinta kaip ir knygynas. Reiks apie tai isztirti.

Pirm metų „Byrutė“ paskolino tulai vokiskzai draugystei savo teatraliszkus rubus, bet atgal gavo tik pusę jų o kiti ir sziantdien guli pas vokiecius. Czion vien draugystė kalta, kad neatsipraszo savo daiktų. Taigi iszveizi, kad „Byrutė“ jau negyvuotų.

Bet sztai! Dideli szventei ciesoriaus Viliaus I, „Byrutė“ traukia per miestą su vokiskzkomis draugystėmis prie pa-

minklo nužudytų nekaltai karėvių 1871 m. garbindama ir liaupsindama nežine ką, Prie paminklo su kitais padėjo ir vainiką. Einant parodoje, byrutninkai iszveizėjo labai puikiai, turėjo žerinczias lintas lietuviszkuose dazuose ir veluką, isz vienos pusės su užraszu „Byrutė“, o antrosios „Žirgvaikis“—musų žemės ženklas. Taji veluką macziau pernai ant szventės kabantį svetlyczioje. Dabar nuszutęs, subėgęs lytaus, nes bus kiauroje pastogėje pakisztas buvęs. Iszveizėjo lyg pranaszas, rodantis visą pasilaikymą. Puikavoti, pasigirti byrutninkai mėgstą ir sziantdien, kas yra tik tuszumas; geriaus turėti tvirtą budą, aiszkų supratimą dalykų stovio, negu buti papuosztu szimtais margų lintų ir puikiais velukais. B.

Isz Anglijos.

Sziantdien pėtnyczia ir lygtyczia nedirbame, nes pas mus po žeme darbas blogas ir darbininkai nesutinka su darbdaviais už matomą skriaudą ir dėlto nenori apsileisti. Kas sanvaitė mes turime 3 dienas liuosas o kaip kada tik dvi. Mes esame apsunkinti labai sunkiais darbais teip, kad parėjus namon kitą dieną niekas nemielia, o suprantant szios dienos kapitalistiszką surėdymą, tiktai piktumas paima ir atima energiją prie visko, bet atsikrapsczius vėl atsiranda geros mintys, jausmas, atsimeini žmogus kad esi kaltas tėvynės labo, ir nors menki tie musų darbai, tai visgi kartais atnesza ir nemenką naudą musų tėvynėi. Besimėtant man szian ir ten patyriau, kad tėvynėje geriaus sekėsi platiniamas lietuvisztės, negu czionai, kur pagal mano supratimą rodos turėtu žydėti lietuvisztės nesibaimyjant zandaro nei ju-

dosziaus kaimyno; tėvynėje buvo daugiaus suprantanczių darbininkiszkus ir tautiszkus reikalus. Parėjus man isz kariumenės ir pabuvus du metu savo kaime, ant trecziųjų turėjau skaitytoju „Ukininko“ devynis ir „Vienybės Liet.“—du ir kitų dar o pirmiaus buvo tik trys skaitytojai „Ukininko“ ir vienas skaitytojas „Vienybės“; varant man apszvietimo darbą tarpe saviszkių sunku buvo pradėti. Matydamas kad nelabai sekasi mano darbas, kaip sako nesikabina, pradėjau raszt isz savo kraszto žinias tai apie valszczionių pasielgimus, tai kaimiecių prietarus ir kitką, kas palengvino mano darbą ir teip musų kuopelė sustiprėjo. Žmonės su žingeidumu skaitė žinias apie save ir stebėjosi. Buvo ir tokių musų draugystėje, ką turi po 200 margų; ukininko sunus ir tarnas buvo pas mus lygus, visi vienu keliu ejome ir žiurėjom kad mums butu geriaus; bet kas tiesa, ir musų tarpe kilo nesutikimai; pradėjo vieni antrus pravardziuot, isz pradzios buvo juokai tik o toliaus pasidarė dvi partijos klerikalų ir liberalų; bet matydami kad isz to nėra nieko gero, suszaukėm musų draugystės susirinkimą ir visiszcai užgynėme pravardziuotis. Man iszėjus darbas eina savo keliu kaip pirma, dabar turi „Ukininko“ skaitytoju 12 ir po keletą kitų.... tik man iszėjus negauna laiku laikraszczių. Teisybė, man buvo nelengvas darbas, reikėjo nuo visų surinkt pinigų, nupirkt paskirtas per sueigą knygas ir parneszt, o koks budavo tasai parneszimas,—vedziau pats ukę, o nuo darbo atsitraukti ir nemalonu, taigi iszgirdęs kad rasztai jau szioje pusėi rubeziaus, turėjau keliaut 5-6 myles. Isz ryto nedėlio anksti atsikėlęs kaip tik suvaikszcziudavau, bet gavęs kokį lapelį linksmi bėgau

namon, žinodamas kad laukia draugai. Ir nė pats nežinau, iš kur atsirasdavo toks pasišventimas, galėjimas ir palinkimas prie skaitymo. Mes nedeginom anaip tol nėi vieno lapo, kaip ana daro bobos Liverpoolyje. Pas mus, Lietuvoi, priguli prie tokių draugysčių ir merginos. Žinoma, kuri skaito laikrasčius, tai su tokia tankiaus susieina ir prakilnesni vaikinai, ką laiko sau tai už didelę garbę ir noroms nenoroms prisiraszo. Bet, žinoma, nedaug yra tokių. Tą patį teko matyt ir tarpe vaikinių. Vienas skaito ir iš to didžiuojasi, o antras paraszo ką, ir jeigu atspaudė, tai mislyja jau ir asz vyras kad teip, nors apie tikrumą reikalų nieko nesupranta. Tas pats yra kaip matau ir iš kitų rasztininkų. Paveikslan amerikiečiai; sumanesni raszo į „Vienybę“, „Lietuvą“ ar „Tėvynę“, bet užėjus upui ką nuhaust ar išzniekint, randasi rasztas ir „Saulėje“. Iš to matoma, kad jie nevienodos mislies, nėra abjektiviszki. Pats negerai ką padaręs nenor prisipažinti nėi suprast kritika, o juk per kritika tik galima teisybę surast. Man dar nesitaikė czionai rast vyrų, kaip buvo Lietuvoje; mes susiėję nebijojom pakalbėt vieszai apie popiežių, ar carą arba kitą valdininką; pas mus buvo lygybė ir lygiai apie visus kalbėjome pagal jų nuopelnus.

V. K.

Politiszkos žinios

Amerika. Amerikos valdžia buvo kartą paskyrusi komisija, kurios darbu buvo isztirti ar pilipiniečiai galėtu savimi valdytisi ar ne. Komisija pragyvenusi Pilipinuose keletą mėnesių nieko negalėjo isztirti, nes karė ėjo be pertrūkio ir komisoriai negalė nieko patirti apie gyventojų norus, bijodami į jų tarpą nukakti,

kad neprikisztu savo galvų, o nuo esanczių jau po amerikų užveizda, kurie žinoma turėjo teip sakyti kaip, kaip amerikoms patiko, komisija patyrusi, kad suteikiant valdžią pilipiniečiams, žudynėms ir plėšzimams nebuse galo ir tvarkos niekad nebuse, ir tiejie pilipiniečiai išzreiszkę norą priimti visame Amerikos valdžią. Žodžiu, pirmoji komisija atrado pilipiniečius negana subrendusius savimi valdytisi ir kai po tokiems nesubrendėliams atrado už reikalingą, įvesti visur amerikonszką rėdą, ką ir veda arti 100,000 kareivių ir niekaip jo įvesti negali. Tesentėsi teip pragaisztinais ir nepertraukiamai karei, žmoniszkesni senatoriai ir kongreso pasiuntiniai pradėjo reikalauti nuo prezidento veikiausio užbaigimo karės suteikiant pilipiniečiams patvaldystę. Ant suteikimo pilipiniečiams patvaldystės nesutinka dauguma senatorių kaip ir kongreso pasiuntinių ir apart ginczių senate bei kongrese nieko daugiau neiszeina. Valdžia-gi nenorėdama teip nusizeminti, kaip ir Europos vieszpatystės, varu varo savo darbą gožiantį abiejų szalių kraują ir dėl numaldymo reikalaujanczių suteikimo patvaldystės pilipiniečiams, paskyrė antrą komisija isztirimui pilipiniečių subrendimo.

Amerikonams išz siaurės persikėlus į pietus ant salos Luzon, pilipiniečiai užpuldinėja ant likusių miesteliuose amerikų ir tiejie turi telktis į didesnius pulkus, kad atsigtintu. Tai-gi amerikoni norėdami įteikti savo valdžią pilipiniečiams, turės laikyti didelius pulkus kareivių miestuose. Karės lauke nėra jokios atmainos; pilipiniečiai po vadovyste gen. Pio Del Pilar užpuolė 42 regimentą provincijoi Morong; amerikoni pilipiniečius iszsklaide, bet tame užpuolime tapo sužeista

keliolika kareivių bei vienas apicieras. Artymais Manilos pas Batangas pilipiniečiai užpuolė teip-gi ant amerikų ir sužeidė 5. Pilipiniečiai sugavo vėl vieną amerikonszką apicierą. Kiek bus sugautų kareivių, to valdžia negarsina, nes tai negražu, kad visur pergalimi pilipiniečiai turėtu sugavę teip smarkius amerikonus.

Nuvykus amerikonomas į Manilą, toje buvo vos trys karečiamos, o kurių sziandien yra net 400 jau. Amerikonai su pagelba degtinės mat nori apszviesti tamsius žmones. Patys pilipiniečiai juokiasi iš amerikų ir vadina skurdžiais gyvuolėliais prisigėrusius amerikonus. Kaip amerikoni vadina laukiniai žmonės juokiasi iš civilizuočių amerikų. Tai-gi amerikoni platindami girtuoklystę nupuls dar žemiaus akise pilipiniečių.

Laikraszciai praneszė, buktapsės atszauktu gen. Otis iš Pilipinų dėl silpnumo kuniszkos ir protiszkos sveikatos, ir jo vietą užimsės gen. McArthur. Vienas apicieras viso nepasisekimo dėlei, savo laiszke kaltina tik Otis'ą.

Pietinė Aprika. Kaip laikraszciai pranaszauja, teip veik ir šeka Angliją nepasisekimas vienas po antro, ir ypatingai, kada ir trecziu kartu tapo sumusztas gen. Bulleris, kuris laike poros dienų žadėjo buti apgultame burų Ladysmith, su nuokricziu 233 kareivių turėjo trauktisi per Tugela upę vėl atgal. Bulleris bus daug daugiau kareivių nužudęs, nes muszis didei smarkus tėsėsi 3 dienas ir anglai varu norėjo iszgelbėti miestą Ladysmith, kurį palikę turėjo paprastai atgal trauktis. Anglijos valdžia viso pasilaikymo Bullerio negarsina, dėl nuramdymo nekantiųjų žmonių, o kad Bulleris tapo szaunei sumusztas, tai rodo tas, kad gen. Joubertas su 6000 burų einas už akių Bulleriui, grįztanciam į Chieveley. Nepasiekus Bulleriui apgultojo miesto, gen. White buvęs pasirengęs nakezia iszsprusti prie Tugelos, bet burai tą nujautę ypatingai sergėjo kad nepabėgtu. Ir trecziu kart neiszgelbėjus apgultųjų, turės veikiausiai gen. White su 9000 kareivių pasiduoti burams.

Vakariniame szone ant Morder upės ir pas Kimberley svarbesnio nieko neatsitiko. Burai esz sugabėnę prie Kimberley daugiau didelių kanuolių ir pradėję labiaus veržti ir bombarduoti miestą. Iš Kimberley norėjo pabėgti į Kapsatą Rhodeso brolis, kurį sugavo burai. Majoras Plumer su 4 apkaustytais trukiais ir 2000 kareivių norėjo nukakti į Mafeking, bet atvažiavus pas Ramutsą išz siaurinės dalies, kur burai turėjo drutą sargybą, tie visi trukiai tapo atmuszti atgal. Burai numanė, kad anglai gal apsikaustę atvažiuoti ir dėlto keliose vietose iszardė gelzkelį ir ant tų vietų pastatė kanuoles. Anglai atvažiavę turėjo taisytisi kelią o į stovinczius trukius burai pradėjo szaudyti iš kanuolių ir tiejie viską palikę traukėsi atgal. Gen. Methuen'ui su pagelba atėjo pats gen. Robertas, vyriausis vadas, ir taisėsi traukti į Oraniją ir buvo iszėję jau, bet kas žin kas pasidarė ir sugrižo atgal. Pietiniame szone abelnai nieko neatsitikę apart susimuszimų sargų.

Anglija neįveikdama teip mažo skaitliaus burų pergalėti, keta nugabenti kariaunos į pietinę Apriką į 500,000. Kanada atsisako duoti tolesnę pagelbą Anglijai, kadan-gi išz to nėra jokios naudos ir \$2,000,000 dolerių bei du batalijonu kareivių įmetusi kaip į balą. Australija teip-gi apgaili savo klaidą, kad siuntusi savo kariuną į pietinę Apriką. Iš

Egipto Anglija nugabeno savo kariauną į pietinę Afriką ir Egipte likosi tikrai iš vietinių gyventojų susidedanti kariauna, kuri jau pakėlė pasiprieszinimus prieš anglus ir apart to, ant pakurstymo Maskolijos ir Prancuzijos Abasinijos menelikas traukia kariauną prie Egipto rubežių iš ko grėse didelis pavojus Anglijai. Anglija nori prisitraukti Italiją pagalbon, bet vargei tą galės padaryti, nes Italija yra susivienijime su Austrija ir Vokietija, kurios stovi daugiaus už burus negu anglus. Iš viso imant burai gali galutinai nulaužti Anglijai ragus ir dar uždegti, jei nevisasvietinė, tai bent europėjiszką karę, suteikdami energiją ir paveiklą prispaustoms tautoms.

Prancuzija. Arcivyskupas Aix už nutraukimą jam algos ir kitiems vyskupams, apskundžia ministrų pirmsėdį už įžeidimą bažnyčios tiesų, bet tyli apie geidimą karaliaus. Dabar tasai arcivyskupas jau trečiu kartu susikirto su ministerija ir valdžia keta jį visai paszalininti nuo urėdo.

Dalis darbu.

Brockton, Mass. Asztuonių fabriku sustraikavo visi maszinistai reikalaudami sutrumpinimo darbo laiko nuo 10 valandų ant 9 tikrai be nutraukimo algos.

Harrisburg, Pa. Pennsylvania Steel Co. nupirko 100 akrų žemės dėl statymo didelių drato ir plieno liejinių, kurių įrengimas kasztuos į \$1,000,000.

Philadelphia, Pa. Czionais tapo uždarytas ant nepaskirto laiko cukriaus fabrikas Spreckels Refinery, kur 1000 darbininkų neteko darbo.

Muncy, Pa. Czionais sudegė didelė maszinų dirbtuvė Sprout, Waldron & Co. kur 200 darbininkų neteko darbo.

Chicago, Ill. Prie statymo namų visokio skyriaus darbininkai skaitliuje arti 7000 sustraikavo reikalaudami palaidimo nuo darbo subatomis nuo pietų. Kontraktieriai ant sustraikavusių vietos priėmė neunijonistus iš ko atsitiks nemažai musztynių. Jeigu kontraktieriai neiszpildys darbininkų reikalavimo, sustraikuos į 40,000.

Iron ton, Ohio. Reynolds Mfg. Co. pakėlė savo darbininkams audėjams algas ant 10%.

McKees Rocks, Pa. Pressed Steel Car Co. pradėjo dirbti ir 1200 darbininkų gavo darbą; darbas eina dieną ir naktį. — Teipgi Allegheny pabikuose tos pat kompanijos gavo darbą 600 naujų darbininkų.

Massillon, Ohio. Farmerys Giesas kasėsi molio ir uztiko netikėtai sluogsni anglių kur dabar parengs kasyklas.

Pittsfield, Mass. Peck Mfg. Co. pakėlė dėl savo darbininkų algas nuo 10 iki 15%.

Scranton, Pa. Strikas pabrūke „Cliff Works“ pasibaigė ir visi darbininkai sugrįžo prie darbo. Strikas buvo iszkilęs dėl atstatymo vieno darbininko nuo darbo.

Tioga, Pa. Strikas kalnakasių pasibaigė su nauda dėl straikierių. Kompanija pakėlė reikalaujamą algą 10 ct. ant tono. 1000 darbininkų pasinaudojo iš to.

Shamokin, Pa. Union Coal Co. garsina, kad nepoilgo pradės dirbti naujose kasyklose Scot, kur apie 1500 darbininkų gaus darbą.

Berwind, Colo. White Coal Mining Co. pakėlė dėl savo 3000 darbininkų algas.

Philipsburg, Pa. Ant visuomeniszko susirinkimo kalnakasių szitame mieste, ant kurio buvo susirinkę 2000

kalnakasių, nutarta tapė sustraikuoti apielinkėse Spangler, Hastings ir Barnesboro, jeigu kompanijos nepakels algas nuo 50 ant 60 ct. už toną iki 12 d. Vasario.

Lancaster, Pa. Philadelphia kapitalistai rengia czionais naujas nikelio kasyklas, kurio czionais yra labai daug. Daugelis darbininkų dirba prie sudėjimo visokių maszinerijų ir kaip galint greičiaus pradės dirbti.

Yatesville, Pa. Kasyklų Boston sustraikavo visi kalnakasiai reikalaudami numazinimo prekės ant parako ir kad nekrautu teip kupinus karus, kaip iki sziol kad krovė.

Pittston, Pa. Kasyklų Fernwood sustraikavo kalnakasiai reikalaudami numazinimo prekės ant parako, kad nekrauti teip kupinus karus ir paszalinimo tulų užveizėtojų.

Ant salos Martinique, vakarinėse Indijose, mieste Port de France sustraikavo 1200 darbininkų plantacijose cukrinių nendrių. Prieš straikierius tapo iszsiūsta kariauna, kur sužeidė 14 darbininkų.

Parodos Komitetui Amerikoje.

Gavusi antrą užpraszymą kad surinkti kiek iszgalint knygas ir su gotiszkoms raidėms, asz nuo savės nenorėjau nieko daryti dėlei priezasczių, kurios buvo minėtos jau „Vienybėje“, o priegtam ir ne buvo laiko, ir antra, nepažįstu teip knygas su gotiszkomis raidėmis, kurios su labai mažu iszėmimu visos yra tikėjimiszko turinio, kaipo su lotyniszkomis. Musų tikėjimiszku knygų bus nemažiaus kaipo ir su lotyniszkomis raidėms, o gal dar ir daugiau.

Sausio 20 dieną, po ilgo tęsimosi susitvėrė ir czionai komitetas dėlei parodos reikalų. Nors czion darbai nepadalinti

ir nėra reikalingos tvarkos, bet visgi bus szis tas atlikta. Sutarta tapė:

P. J. Streckys apsiėmė surinkti tikėjimiszkas knygas su got. raidėms iszleistas Prusose o jam gelbės p.p. Jankus ir Vanagaitis. P. Jankus paaukauja visas knygas su got. raidėms iszleistas savo spaustuvėje. Surinkimą knygų sutartą atlikti kuomigreičiaus, iki 1 Vasario, ir jas nusiųsti knygynei M. Zauniutei į Rokaiczius, (per Neukirch), kuri jas galutinai sudavys, ir ji peržiūrės „Byrutes“ knygyną dėl to paties reikalo bei susiraszys dėl visokių susizinojimų su vyriausiais vadovais.

Priėmimui aukų parodos reikalams tapo iszrinktas p. J. Streckys, Jagstellen per Jugnaten, Ostpr.

Morta Zauniutė.

Isz lietuviszku dirvu Amerikoje

Newark, N. J. Musų szv. Jurgio Draugystė iszrinko du aukų rinkėjus parodos reikalams bei kankintiniams, kurie su Draugystės paliudijimu rinko aukas ne tikrai Newark'e, bet ir aplinkiniuose miesteliuose, kaipo tai Orange Valley, Bloomfield ir Franklin, N. J. Isz viso surinkom \$10,45 ct.; parodai \$7,70, o kankintiniams \$2,75. Priegtam Dr. Szv. Jurgio paaukavo visą savo baliaus užpelną; \$10,00 parodai o \$3,03 ct. kankintiniams (kaip jau buvo minėta „Lietuvoje“). Viso tapo surinkta \$17,70 ct. parodai ir \$5,78 ct. kankintiniams, kuriuos prisiuncziame parodos kasieriui J. J. Paukszcziui nutraukdami 18 ct. kasztų už iszpirkimą money orderio.

Aukų rinkėjai:

*J. S. Zoromskis,
St. Pranis.*

Orange Valley, N. J. Isz priezasties straiiko Bergi'o&Co.

skrybėlių dirbtuvėje, daugumas lietuvių apleido szią vietą jieszkodami kitur užsiėmimo. Likusieji mažai ką galėjo aukauti, nes beveik visi minta isz paszalpos, kurią gauna nuo unijos. Straikas tėsėsi jau 6 mėnesis ir dar nematyt galo. *J. S. Zoromskis.*

Bloomfield, N. J. Teko mums matyt vargus mūsų brolių po caro letena tėvynėje Lietuvoje, bet dar didesnį vargą kenczia mūsų broliai po jungu lenkų szioje laisvoje szalyje. Nuvykus mums į Bloomfield'ą ir apsilankius keliose grinciose, apsakius su koku reikalu atėjom, ant ko renkam aukas, tai mus iszjuokė, sakydami, ką jus vabalai galite maskoliui padaryti, ir kur mes duosime aukas, kad patys jų reikalaujam. Uzdarbiai, sako, menki, vos galima uzdirbti \$1,10 ant dienos, isz ko reik užlaikyti szv. bažnyčią kad duszia nepražutu. Užminus apie lietuviszkus rasztus, atsakė skaitą „polecakaj.“ Gyvena jie viename kambaryje po 5-6 szejynas, pilnas kambarys lovų kad vos iszsitenka peczius. Kiekvienas gal suprasti kaip toks gyvenimas turi atsiliepti ant sveikatos. Lietuvių yra czionai su lenkais į 50 szejynų, kurie sudėję paskutinius centus nupirko bažnyčios sienas ir lotus už \$1900,00, \$300,00 už pataisymą ir \$100,00 už paszventinimą užmokėjo, ir dabar kas mėnesis po \$80,00 moka kunigui, \$18,00 jo tarnui ir po \$2,50 kas sanvaitė dūriui. O vis tai turi sudėti tą tik tos 50 szejynų. Net tos dvi nabagės lenkiutės, pas kurias kunigas buvo ant burdo, paaukavę viską ant kunigo garbės, norėjo Newarke pasivogti parėdus, už ką gavo po 3 mėnesius kalėjimo. Tai kur nuveda perdidelis aukavimas ant kunigo garbės.—Veik visi lietuviai czion paeina isz Vil-

niaus gubernijos ir tai bene delto teip įkibę į lenkų posterblius, nes mažam skaitliui lietuviszkų knygų pasiekiant Vilniaus gub. lietuvius tėvynėje, jie priversti yra skaityti lenkiszkas knygas, kurias dar tulose vietose varu bruka kunigai. Kalbinant, kad isziraszytu sau lietuviszką laikrasztį, atsako nemoka lietuviszkai skaityti. Padavus lietuviszką laikrasztį, paziurėjo ir padėjo sakydami, kad nieko neusuprantą. Vaikus mokina lenkiszakai, namiejie tarp savęs kalba kaip kiaulė su žasią vienok poniszakai—lenkiszakai. Teip tai czionai yra varginami lietuviai per lenkus, ypatinga lenkes. Vienok czion yra ir du lietuviai, nors fanatikai teipgi, kuriedu yra narsus ir stiprus, ir nekartą lenkam isztaisė pirtį; ir dabar lenkų pajutę juodu ateinant neszina: si isz karziamos laukan kur pakliuk. *J. S. Zoromskis, S. Pranis.*

Franklin, N. J. Czionai lietuvių yra nedaug, bet toli kitoki, negu Bloomfield'e. Czionai yra jau mada ir garbė skaityti lietuviszkus laikraszczius ir knygas. Daugiaus nepatyrėme, nes visų nesuradom. Aukų rinkėjai: *J. S. Zoromskis, ir St. Pranis.*

Delray, Mich. Sausio 28d. mūsų draugystė „Dr. J. Szliu: po“ laikė treczią susirinkimą ant kurio buvo apsarstyta daug svarbių dalykų kas link tautiszku darbų, paskui buvo užmanymas paduotas per prez. p. M. Mockų aukauti kiek ant Paryžiaus parodos. Kas ir nusisekė: surinkome isz tokio mažo mūsų pulkelio \$5,70 ct. Labai linksmu yra žiurint, jog mūsų toks mažas burelis o teip smarkiai darbuojasi su kitais ant tautiszkos dirvos. Delto velytumėm ir kitiems broliams imtis smarkiaus prie darbo,

nes laikas bėga ir paroda artinasi, idant ir mes lietuviai galėtumėm pasirodyti su kitais priesz apszviestą svieta, jog ir mes dar gyvuojam ir galim tą pat padaryti kaip ir kitos tautos. *K. Gediminas.*

Mahanoy City, Pa. Musų kunigo gražus pamokinimai priverczia mane paraszyti kelis zodzius pagyrimo pagal nuopelną. Per naują metą kun. S. Pautienius pasakė gražų pamokslą. Pirmiausiai apgailėjo kalnakasius, kurie rado netiketą mirtį po žemę, ir tai daugumas dorų vyrų. Toliaus iszpeikė p. Boczkaucko per „Saulę“ garsinamus vietinėse karziamose subatvakarinius baliukus. Nurodė, kad tokiuose baliukuose tankiai atsitinka baugios musztynės, ir ne menkai tenka sudams lietuviszkų dolerių. Priminė, kad karziamnykai be reikalingai traukia centus isz užsigėrusių saviszkių, ir tuojaus atiduoda kapitalistams bravornykams, o patiems lieka tiktai gėda ir pažeminimas svetimtauczių akise. Bardams vyrus už tokius negražius pasielgimus, ne pamirszo ir mūsų dėdienių. Toms priminė jų neszvankius apsiėjimus namieje likus prie mažų vaikelių. Rodijo joms ne keikt szlykszcziiais zodziais, ne gert alaus kada vyrai iszeina darban, bet rupintis viską szvariai užlaikyt savo namuose, kada vyras parejės turės kuom pasilinksmint, ir pasidžiaugt isz czystumo grinczios, bei sveikumo oro, atgaus greicziaus savo spēkas, tą dien prie sunkaus darbo pragaiszintas. Kas link moterių pabaigęs, atsiliepė vel į vyrus už loszimą kortomis per naktis isz pinigų. Loszikams kn. liepė pamest tą piktą papratimą, nurodydams kad didelis yra savęs apgavimas ir nuskriaudimas, sako: daugiausiai musiszkaiai susieina keli pypkoriai į vieną grinczią ir

ten pypkius ruko kad net tamsu nuo dumų ir pliauszka szlykszczius zodzius, arba susėdę apsukui stalą loszia isz pinigų. Isz tokio amato prisikelia sau daug nelaimių. Daugeliui pypkorių susėdus grinczioi, pasidaro neszvankus oras, kad „net kirvį galima pakabint“, o žmogus per dieną dirbęs kastynėse vakare reikalauja sveiko oro, bet jo ten nėra, kur daugelis ypatų pypkius ruko grinczioje per naktį. Po dienos sunkaus darbo žmogus reikalauja pasilsio, bet loszikai vietoje naktinio pasilsio loszia isz pinigų, ir isz ryto snausdami eina darban, kur tokius snauduolius greitai nelaimės sutinka, tampa sužeisti, arba užmuszti. Tarpe losziku tankiai atsitinka vaidai ir musztynės, o paskiaus pripylimas svetimtauczių skvajerių keszenių lietuviszkais doleriais. Ant pabaigos kunigas priminė, kad galima gražiai laiką praleist be lankymo karziamų ir be loszimo isz pinigų. Reikia parėjus isz darbo ir pavalgius sueiti į parapijos knygyną, ir tenai skaityt visokias knygas ir kitokius rasztus. (Gaila tik kad nepasakė kokius!)

Apart czion apraszyto pamokslo, 7tą Sausio vėla mus kunigas davė gražų pamokinimą tamsesniems parapijonams. Ragino vaikus leist szventdienis į sanvaitinę mokyklą. Priminė, kad tėvai vaikus leistu į kasdieninę lietuviszką parapijos mokyklą ir ne siųstų maziutėlius ant brėkerio, kur pagadina savo spēkas dar mažas budamas nuo anglinių dūjų (gazų). Rodyjo tėvams, kad vaikams ne duotu svaiginanczių gėrymų iki 21 metų. Moterims liepė vaidu ne kelti tarpe susiedkų (kaimynkų), kitų neapkaltbėt su nuplėszimu garbės. Jeigu tarp lietuvių tankiai būtų girdima panaszus pamokslai su raginimu tautiecių prie skaitymo gerų

knygų bei laikraščių, tai ne but musiszkiai goviedoms sudijami ant pakorimo ir ne but teip nužeminti svetimtauczių akise. Butu-gi kiteip guodo jama katalikystė bei kunigija.

P. Boczkauckas per savo „Saulę“ rodija sumuszt korespondentus bei tėvynainius, bet jau matomai tas jam per sunku bus iszpyldyt, kadagi ne du pas mus yra korespondentai, kaip „Saulė“ sako, bet jau matyt priesingų „Saulėi“ daugiaus ne kaip jai pritarianti ir korespondentai bei tėvynainiai yra 9; taigi Boczkauckui statant po du musztuku ant vieno, reiktu papirkt 18 musztukų su lazdoms.

Pas mus vakarais jaunuvė mokinasi szokt. Szis darbas, tiesą pasakius, yra be naudos, bet vis geriaus ne kaip kar cziamose visą vakarą sėdėt.

Mūsų lietuviszkai angliszka vakarinė mokykla beveik isznyko, nes parapija, pagal kunigo pareikalavimą, paėmė po savo globa. Mokykla turėjo isteigus savo knygynėlį ir kunigas reikalavo, kad būtų jam parodytos mokyklos visos knygos idant ne būtų jose bedieviszkų; bet mokyklos vyrai pasakė, kad visos knygos yra vien iszleistos „Lietuvos“ redakcijos.

Szitokiu tai budu mūsų jau ni vyrai pametė tą mokyklą, matydami nelaisvę ant savės. Ir vėl grįžtu prie mus kunigo.

Kaip augszcziaus minėjau, kunigas pasakė gražius pamokslus, bet vis-gi bažnyczioje buvo juokų į vales. Tankiausiai mus kunigai kokia sėkla sėja, tokius ir vaisius renka.

Aną metą iszniekino giedorius neva už juokus, bet daug sykių pats nuo jų nesisaugoja, ir juokina visus klausytojus bažnyczioje labiaus kartais, negu teatre. *Meleta.*

Thomas, V. Va. Nors lietuvių czionais yra nemažas

skaitlius, vienok dar su aukomis tautiszkiems reikalams ne pasirodo. Kurie suprato tuos reikalus, noriai aukavo savo pinigėlius ko susirinko \$4,50 parodai bei 50 ct. paszalpai kankintinių. *Aukautojai.*

Shenandoah, Pa. Czionai prisiuncziu surinktas aukas ant mūsų Socialistų Darbo Partijos susirinkimo surinktų 17 d. Gruedzio 1899. Parodai yra \$1,90, o kankintiniams \$1,10. Priegtam dar surinkau asabiszkai nuo gerų lietuvių \$1,00 parodai ir 55 ct. paszalpai kankintinių. Viso yra parodai \$2,90 ir kankintiniams \$1,65. *J. Medelis.*

Chicago, Ill. 10tos Vardos Republikoniszko Kliubo sanariai paaukavo parodos reikalams \$17,36, ką prisiuncziu parodos kasieriui J. J. Paukszcziui. Prezid. *J. Kuczis.*

Bridgeport, Conn. Mūsų draugystė D. L. K. Vytauto, kurios szaka esti ir Derby, Conn., aukauja \$10,00 parodos reikalams, ką prisiuncziame parodos kasieriui J. J. Paukszcziui, ką teiksies pagarsinti per „Vienybę“.

Prez. *Dulbis,*

Sekr. *V. Kazimierskis.*

Reikalai

„Tėvynės Myl. Draugystės“

New-York, N. Y. Mūsų T. M. D. kuopa laikė metinį susirinkimą 22 Sausio, ant kurio virszininkais tapo iszrinkti: Pirmsedziu A. Milvydą, rasztininku L. Ereminą ir kasierium K. Balczioną. Teipgi nu'arta tapo, kad visos kuopos laikytu susirinkimus Sausio, Balandzio, Liepos ir Spalio mėnesiuose. Prie kuopos prisiraszė 6 nauji sanariai ir 7 užsimokėjo metines tai pusmetines. Pinigų susidėjo \$7,25 priskaitant 20 ct. už vieną knygute, „Mainieris ir Lėbe-

rys.“ (Balsavimą ant prezidento ir knygiaus apleidžiam, nes balsavimai jau užbaigti. Red.) *L. Ereminas.*

Chicago, Ill. 28 Sausio czionykszczios T. M. D. kuopos sanariai laikė susirinkimą su mieriu apsznekėti reikalus lipstanczius T. M. D. organizaciją ir įvesdinti tulą tvarką paczioje kuopoje. Organizacijos reikaluose mes nutarėme sztai ką: 1. (Esant balsavimams užbaigtiems ir jusų kuopos remiamas ant prezidento p. M. Bridickas tapo iszrinktu, delto apleidžiamė tą sakinį. Red.) 2. Užmanymą susidėti T. M. D. su „Ukininku“ mes vienbalsiai remiame; nutarta tik laukti, kaip ant to atsilieps pati „Uk.“ redakcija. 3. Kokiu budu dalinasi T. M. D. iszleidimais naujiems sanariams. Iki sziam laikui, rodos, tas dalykas nėra dar pilnai užbaigtas. Mūsų kuopa pataria, kad naujai į Dr. tę įstojantiems sanariams būtų suteikiami tik tie T. M. D. iszleidimai, kurie tapo iszleisti begyje vienų pereitų metų nuo jų, taigi naujų sanarių įsiraszymo.

Savo kuopoje mes vėl nutarėme: kad suteikti kuopai kokį nors tobulesnį mierį — nepriegulmiai nuo paczios organizacijos ir tokiu budu į savo eiles didesnį sanarių skaitlių patraukti, mes nutarėme parupinti jai programą — konstitucijos pobudyje; parupinimui to iszrinkome komitetą, susidedantį isz keturių vyrų. Susirinkimus nutarėme laikyti kas mėnesis, jau tai viesų diskusijų, jau tai reikaluose kuopos arba paczios organizacijos. Į kuopą prisiraszė ant szio susirinkimo 4 nauji sanariai, butent: J. Gerijotas, K. Mickevycze — abudu užsimokėjo po 30 ct., S. Leliaszius ir S. Abromavicze — po 10 ct.

Kuopos *Sekretorius.*

Prie *Lawrence, Mass.* kuopos prisiraszė:

653 J. Kadiszius -60
654 Alėna Žiolienė -60
355 Mag. Vitkeviciutė -60
656 Petr. Stapczinskiene -60

Viso \$2,40

657 V. Jasaitis,
Easton, Pa. -60

Prie *New-York* kuopos prisiraszė:

658 Alek. Milvida -60
659 J. Norvaisza -60
660 St. Rinkevyczia -60
661 P. Skripkevyczia -60
662 J. Skinkaitis -60
663 Sel. Bernotas -15

M. J. Damijonaitis.

Stovis kasos

„T. M. D.“

Pagal „Vienybę“,
num. 3 buvo: \$291,71

Į m o k ė j o :

Szernas, Chicago, Ill. 1—
Scranton, Pa. kuopa \$4,40
Lawrence, Mass. „ 2,40
Cleveland, O. „ 2,20
Waterbury, Conn. „ 13
V. Jasaitis, Easton, Pa. -60
Delray, Mich. kuopa 6
Chicago, Ill. „ 80
Jos Grėbliunas,
Cleveland, O. -60
Lost Creek, Pa. kuopa 4,25
Westville, Ill. „ -1,20
Sykiu \$328,16

I s z m o k ė j i m a i :

Markės ant laiszkų ir ant iszsiuntinėjimo sanariams knygelių „Lenk. ir Liet.“ 2,08
Už darbą 3000 egz. knyge-
liu „Lenkai ir Liet.“ 116,87
Izmokėta 118,95

Lieka kasoje \$209,21

A. Olszevskis.

Didzturczio rumas, kaip ir vargszo grintelė buva aplan-kyti nuo anų nemielų sveczių, kaipo tai: reumatizmo, dantų skaudėjimo, neuralgijos ir t.t. „Inkarinis“ Pain Expeller Richter'io, lengvai iszgena tuos nekviestus sveczius ant keturių vėjų. Prekė 25 ir 50 centų.

Westville, Ill. Sausio 28 dieną pas mus buvo nepaprastai atsitikimas. Apsisapnavo mūsų kunigas. Susirinkę žmonės į bažnyčią nesulaukė kunigo su miszioms, nusibodus sėdėti bažnyčioje tuli vyrai nuėjo į kleboniją pažiūrėti, mislydami pamigus kunigėli. Kunigas jiems atsakė, kad miszių laikyti negalys, nes bažnyčioje esą tik vieni bedieviai ir tai būtų didelis griekas dėlto papildomas. Toliaus kunigas paaiskino parapijonų nusidėjimus pagal bibliją: „Kaip Adomas su Jieva nusidėjo prieš Dievą valgydami obuolį, taip lygiai nusidėjo ir parapijonai atimdami nuo manęs parapijos kasą, užtraukdami Dievo rustybę ant visos Westvillės.“ Matote, parapijonai negaudami rodos su kunigu parapijos reikaluose, viską paėmė į savo rankas ir dėlto kilo toki baisūs griekai. Žmonės miszių tajį nedėdienį išklausti negavo. Už viso laiko mūsų kunigas jau trauks į švietą „ne“bedievių jieszkoti. Kunigo Dievas mat buvo parapijos kasoje! *Parapijonas.*

Vyrai!

visi balsuokite utarninke 20 Vasario už

p. Joną Žukaucką

ant taksų kolektoriaus, parastatyto Citizens partijos.

Tik nepamirškite! o tikrai jį iszrinksimė!

Isz visur.

Prancuzijai, arti Angers, viena mergaitė naszlaitė 15 metų vėl pamacziusi Dievo Motiną žirniuiame krume. Motina Dievo buvusi su baltais rubais ir mėlyna juosta. Pulikai žmonių susibega aplinkui tą krumelį.

Dėlei kalnakasių straike Si-
lėzijai anglių tonas Vokietijai
pakilo nuo \$3,80 ant \$10,00.

A. A.

Vasario 5 dieną numirė Ona Macziulaitienė 50 metų isz Munson Station, Pa. Laidotuvės buvo 8 dieną su misziom szventom ant airių kapinių. Velionė Ona paėjo isz kaimo Alksnėnų, Vilkaviszkie parapijos, Suvalkų gubernijos. Velionė czionas neturėjo jokių giminių, tik tai Lietuvoje yra dukte ir zentas; priegtam v. Ona buvo dievobaiminga moteriszkie ir perleido daug bėdų ir vargo. Kitados v. Ona gyvenė Shenandoah, Pa., kur numirus pirmamjam vyrui atvažiavo į Munson Station ir apsivedė su kitu, kurį dabar paliko didziame gailestyje sugyvenusi tik tai 20 mėnesių.

Lai buna jai lengva žemė.

„Varpas“ ir „Ukininkas“

Iszleidžiami Lietuvos apszvietunų kas mėnesis, ant metų kasztuoja po \$1,00. Užsiraszant tuodu laikraszcziu, pinigų reikia siųsti ant szito adreso: Herrn D. Saunius in Rokaiten per Neukirch, Ostpr.

Reikalai Social-Demokratu Partijos.

Pittsburg'e, Pa. lietuvių socialistų kuopa ypatingame susirinkime nutarė nepalikti vien užmanymu reikalą susivienijimo lietuvių socialistų, bet

stumti tą užmanymą iki pastos darbas sziek tiek užbaigtas. Tai gi dėl to mierio meldžiu, kad lietuvių socialistų kuopos ir pavieniai, kur nebuk gyvenanti, ar Amerikoje ar kitose szalyse, prisiųstu savo adresus ir nuomones link susivienijimo pas mane per Pittsburgo kuopą paskirto tame reikale darbuotisi. Su prisiuntimu adresų meldžiu nevilkinti.

Ant szio adreso:

S. P. No. 6 sekr. M. Ur.

1939 Sedgwick Str.

Allegheny City, Pa.

Teatras!

Drama „BOUND BY AN OATH“ arba „APSIEMIMAS PO PRISIEKA“. Bus losziamas ant ARMORY HALL panedėlio vakare Vasario 19 d. 1900 m., dėlei suszelpimo pavargusių Nanticoke's straikerių. Losziama bus per Shawnee Dramatic Company vardan vietinės kuopos No. 1001 U. M. W. (Susivienijimo kalnakasių).

Ženklytos sėdynės 35 ct.

Parodai trukstancios knygos.

Praneszu, kad knygas dėl parodos Paryžiuje suspėjau iszsiųsti tik seredoi 7 dienoi Vasario.

Szitos yra trukstancios knygos:

1) Historija Septynių Mokytųjų, parasyta per Augustiną Zeitz, iszleista Chicagoj pas Dinevczių 1880 m.

2) Pranaszstės Mikaldos iszleistos Tvaraucko bene 1881 mete.

3) Iszganymas Vargdienio, iszleistos 1885 m. (pirmo iszleidimo).

4) Margumynai, suraszyti Bevardžio, iszleisti Shenandoah'e, 1888 m.

5) Naujos Dainos, parasytos Demereckio, iszleistos She-

nandoah'e, 1895 m.

6) Kalendorių, iszleistų „Saulės“, truksta visų, pradėdant nuo 1889 metų iki 1899 metų.

Kas turite szitas knygas malonėkite prisiųsti dėl labo lietuviszkos visuomenės. Arba jeigu žinot kas jas turi, nors praneszkite apie tai ant adreso:

Rev. Jonas Žilinskas,
Box 1053 Plymouth, Pa.

Reikalingas

yra geras siuvėjas(kriauczius). Atsiszaukti reikia greitai ant szio adreso:

Jurgis G. Stepanaviczius
(Box 333) 213 E. Main str.
Plymouth, Pa.

Pajieszkojimai.

Pajieszkau Miko Truncos, paeinanczio isz Riaėnų kaimo, Trakų pavieto, Vilniaus gubernijos. Jan 9 metai kaip jis Amerikoje ir pirmiaus gyvenė Wyoming'e. Kas apie jį žinotu, arba jis pats, teiks isz suteikti mą žinę, nes yra labai svarbus reikalas. Adresas:

A. J. Nagrodskis
Rhone, Pa.

Pajieszkau savo szvoгерio Vinco Užkuraiczio, paeinanczio isz valsecziaus Balkunų, pavieto Kalvarijos, gub. Suvalkų, 4 metai kaip Amerikoje. Jeigu kas apie jį žinote, arba jis pats, teiks isz duoti žinę ant szio adreso:

Juozas Kunceviczius
1247 Diamond Ave.
Scranton, Pa.

Pajieszkom jauno vaikino lietuvio, mokanczio kalbėt angliszikai ir lenkiszikai, ir nors kiek dirbusio drapanų krautuveje, dėl pardavojimo drapanų ir kitų vyriszkių drabužių.

Atsiszaukite ant szio adreso:
Wm, Chappell
1642 N. Main Ave.
Scranton, Pa.

IDĖJA ANT MĖSZLYNO.

(Apysaka mūsų dienų).

Aukauja broliams Lietuviams

M-u s e .

(Tąsa.)

Seniai Szapai, žinoma, savo marcizos visai nebuvo pažinoję, bet priėmė už tikrą marcizą ir labai szirdingai ją vaizino. Szapienei vyro tėvai teip gi gana patiko savo malonumu ir gražiu apsiėjimu. Jonienė vieszėjo vyro tėvisz-kėje keletą dienų.

Jono vaikucziai seniams teip-gi patiko, tik senis Szapas labai neužganėdintas liko, kad su Jonuku negalėjo, anot jo, susivabalioti, — kad jisai, bu-davo, paklaus:

— Suneli, kaip tavo vardas? — tai vaikisztys tik žiuri akis iszputęs į senį ir pribėgęs klausia savo motinos:

— Mamyte, ką sako tas senis?

— Klausia, kaip tavo vardas, — at-sako motina.

— Vania!*) — Surikdavo vaikas pribėgęs prie senio.

Vania buvo labai iszdykęs vaikas ir kaip ką labai senai nusznėkdavo.

Vaniai senis Szapas nelabai patiko; isz pradzių visai nėjo artyn senio, kad jam esąs labai baisus: žilas, plikas, su didelėmis kaladėmis ant kojų — teip jis vadino klumpes, — balti marszkiniai ant kelinių drykso žemiau kelių, žodžiu, anot jo, gyvas baidyklė! Tai kur-gi nebijos?

Jam, esą, Abdul*) gražesnis ir geriau patinka, nekaip szitas senis.

Abdulu Vania vadino vieną totorių, ką szluodavo jų kiemą.

Tas totorius yra labai lengvo budo ir netingi su mažais vaikais pasibovinti. Jisai, girdi, pasirėplina, kaip arklys, o Vania su Sasza sulipa ant jo, atsisėda viens ant sprando, kitas užpakalyje to ir jodinėja po kiemą rėkaudami ir klykdami isz džiaugsmo. Paskui tam totoriui duoda už pajodinimą cukerkų arba pyrągo. Pertai Vania sakėsi, kad jau iszsiilgęs Abdulo.

Vieną dieną Szapienė su savo tėvais jau pavakariais sėdėjo ant prieangio ir gėrė arbata. Tuokartu sznekucziavo jie apie visokius kitų laikų Lucijos pa-

*) Vania tai suminksztintas vardas isz masekoliszko Ivan t. y. lietuviszškai Jonas, o Vania tai Jonytis.

*) Abdul tai vardas totoriszkas.

žistamus, bicziuolius ir bicziuoles ir tarp kit-ko Szapienei parėjo į szneką viena jos buvusi draugė pana Julija Snarskiute, ką metais paskiau už ją isztekėjo už vyro ir dabar vadinasi poni Skomskienė. Teip besznekant, sztai ir ateina ta pati poni, apie kurią su tokiu dideliu žingeidumu Szapienė klausinėjo savo tėvų.

— Labas vakars, — sotink, Dieve, — tarė poni Skomskienė, zengdama ant prieangio.

— Labas vakars poniai, — praszo-me gilyn, — atsiliepė ponas Žakevyczius.

— Aa!... ir poni Szapienė... — su pasistebėjimu sveikino karsztais bucziais senovės draugė.

— Tai-gi visai netikėtai... — at-sakė Szapienė.

Toliaus vieszne pasveikino Szapienės tėvus ir atsisėdo ant paduotos kedės.

— Seniai, seniai matėmės su Lucyte — jau, turbūt, bus szeszi metai... kad vos pažinojau — labai atsimainius, — su iszsiilgimu kalbėjo viesznia ir geriausia draugė Szapienės.

— Ir asz Julytę vos pažinau, — at-sakė Szapienė — kas zin, ar mes persimainėme, ar tik mus akims kitaip iszrodo — turbūt, akys atrato per tokį ilgą laiką?

— Jug po teisybei per szeszis metus galėjome daug pasėsti, lengvai juokdamosi pritarė draugė.

— Na, kaip-gi einasi gyventi Julytei naujam suole? Man rodos, esi laiminga, nės vis sakydavai, juog ponas Edvardas tai tavo vienintelė laimė? — Klausė Szapienė.

— Dievui dėkui, nenoriu didesnės laimės; nors ant pradzių gyvenome neperdideliam isztekliuje, algos nedaug, bet elgenties su iszminczia — prie darbo, prie tenkinimo galima szeip-teip pragyventi; o kad Dievas duos — tolyn eis geryn, — bent savo kraszte ir tarp savųjų. Manamjam teip-gi siulė vietą sledovateliaus net Azijinėje Siberijoje, bet jisai atsisakė.

— O žinai ką, Julyte, — perkirto Szapienė: kur papranti — czia gerai, czia tėviszkė ir, rodos, žmonės visur tie pats. Ar reikia geriau sztai kaip mums: algos mano vyras ima per porą tukstanczių, o su visukuom ant metų pareina į tris — tai ar ne gyvenimas?! Gali valgyt, rėdytis, palėbaut, — žodžiu, pagy-

venti smagiai, linksmi ir puikiai! Szitam kraszte nė didžiausi ponai teip puikiai negyvena, kaip mes.

Namus turime nusisamdę labai gražiam daikte, ruimo užtektinai, nės su virtuve yra devyni kambariai. Namuose visas įtaisymas eleganskas, sienos ir grindys iszsklotos persiszkais divonais, kokius galima pamatyti tik Varszavoje pas pirmos kliasos ponus, pas magnatus. — Pas mus yra toki divonai, kad vienu gali užkloti visą sieną arba didelio kambario grindis; toksai divonas szitam kraszte kasztuotų kelis szimtus rublių, nors ir pas mus toki divonai gana brangus, bet kur-kas pigiau. Labai norėcziau, kad tu, Julyte, galėtum pamatyti kada nors mus visą gyvenimą — sakau — gėrėtumėsi!...

Vietinė mus inteligencija, zinau, tau teip gi labai patiktų, nės žmonių nereik geresnių, nors visi maskoliai.

Mes labai sutinkame su visais, — nėra tarp mus nė liezuvijų, nė neapykantos, nė didybės: gubernatorius,*) prokuroras, ar miravas sudžia nė vienas priesz kits kitą nesididziuoja, nesisziauszia, kaip szitam kraszte, kur pilna egoizmo, puikybės arba, trumpai sakant, czion tarp žmonių vieszpatauja baisus antogonizmas! Tiesiog sakant, mes gyvename, kaip kekė vuogelių ant vieno koteliol!...

Teip pasakojo Szapienė savo draugei, pati džiaugdamosi savo laime.

— Man rodosi, per keletą metų galite daug pinigų sudėti, imant tokią didelę algą, ir tada galite parvažiuoti į savo krasztą ir lengvai gyventi? — užtėmyjo Szapienės draugė.

— Turiu prisipazinti tau, Julyte, juog pinigų lygsziol da nieko nesudėjome, nės, kaip žinai, ant pradzių gyvenimo reikėjo daug iszduoti ant visokio įsitaisymo, kaip pridera miravam sudžiai; paskui-gi pats pragyvenimas ar mažai suėda pinigų? Suskaityk samdą namų, aprėdalą savo ir vaikų, maistą, visą užlaikymą keturių tarnaiczių — tai net baisu pamislyti! O kur da kitoki mažesni iszdavimai, kaip malka, žiburys ir t.t.? Vėl susirinks keli szimtai rublių. O jug pati supranti, kad užsidiarius nuo žmonių, nuo svieto, negyvesi

*) Gubernatorium pavadinau, ką ten vadina „nacznik oblasti“.

(Toliaus bus)

LATVIU TAUTA,

KITAKART IR ŠIADIEN.

P A R A S Ė

JONAS SLIUPAS, M. D.

(Tąsa)

Jeigu baudponis skriaustu žiamionis, priešingai tiems įstatymams, žiamionys turi sudyti baudponį už skriaudą, o tas negali pajieškoti atlyginimo jokioje augštesnėje instancijoje. „Baudponio galėje pasiliekti, kaip kad buvęs yra, pažįstamas sudas su botagu ar plakimu už nelabą darbą, kaipo ir didesni sudai dėl tūlių nusizengimų ir nepaklausybų”.

Tuomi pačiu laiku 1764 m. Katarina II apkeliavo Vidžiamį, ir sugrįžusi Peterburgan pavedė gubernatoriui Braunui (Browne) įvesti tulus palengvinimus dėl žiamionių.

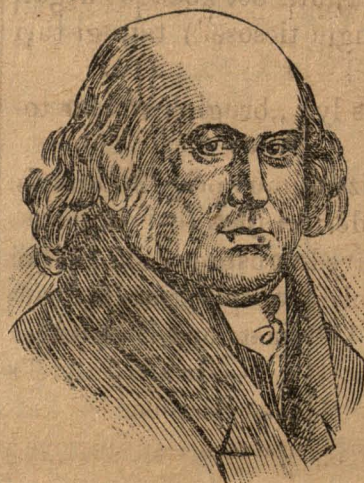
Sąeimė ponijos susirinko sausyje 1765 m. Rygon. Cion generol-gubernatorius apskelbė, kad cėsorienė norinti padaryti galą priespaudai žiamionių: ponai turį žiamionims priskirti kuštamą mantą į savastį, mokestis ir lažas uždėti pagal žmonių spėkas ir aprubežiuoti naminių sudų; taip-gi uždrausti pardavinėjimą žmonių svetur ir tokiu budu draskyti naminius gentystos saitus.

Seimo darbu buvo gelbėti svarbiausias ponų privilegijas. Cion tai ir Sulzas apskelbė savo įstatymus ir karštai užstavinėjo žmonių tiesas, įpačiai žiamionių privatišką savastį; drauge jis nurodė ant to, juog ponams busį daug prasčiaus, jei koks ukazas panaikins baudžiavas, negu jie tai padarytu iš savo valios. Niekad sąeimėje nebuvo buvę girdėta tokio balso, ir baudponiai norėję Sulzą išmesti laukan per langą. Žinoma Sulzo įnešimų sąeimė nepriėmė ir net reikalavo, kad jis savų įstatymų raštelį, paplatintą Vidžiamyje, atgal surinkęs sunaikintu, iš baimės, kad žiamionys patraksį prieš savo ponus; o kad Sulzas ant to nepristojo, tai pati ponija sutarė Sulzo įstatymų raštelį supirkti ir išnaikinti!... (Vėliaus 1791 m. R. F. von Firks, o 1793 m. F. A. E. Franz išdavė dėl savo žmonių panėsius įstatymus). Sulzas tuojaus atsisakė nuo landrato urėdo ir nebeėmė jokio dalyvumo darbuose sąeimių, iki numirė 21 d. sausio 1782 m. — Sąeimė-gi surašė atsakymą ir įdavė gen-gub. Braunui; ten ponija išvedžiojo, kad zokonas Kardininkų ir vyskupai užvajavoje ir apkrikštyję šalį, nesykį sumišusius žmones numalšę ir nuvergę, taip juog jau 1509 m. Plettenbergas ėsąs įsakęs, kad žiamionis, pabėgęs nuo savo baudponio, turįs atgal buti atiduotas. Kad vėl Steponas Batory ir hercokas Suedermanlando liepę buvo palengvinti baudžiavas, tai ponams nurodžius ant blogų pasekmių tokio darbo anie aptykę ir viską palikę po senovei. Teisina ir buvį žmonių, tarp kurių ėsą ir daugelis bagotų, o kas link sudų, tai tiktai už sunkius nusizengimus teėsą sudyjama 10 porų rykščių, o su kožna rykšte tik po 3 kirčius teėsą duodama!... Gavę kiek-tiek valnybės žmonės imtu provotiesi tarp savęs ir įpačiai su ponais. Idant galiaus šiek bei tiek įtikti vyresnybei, ponija suteikė žmonėms tulus palengvinimus ir tiesas.

Bet gen.-gub. Braunui nepatiko toks darbas ponijos; reikėjo parengti naują atsakymą, kas nelengva buvo. Ponai šnekėjo apie savo senas privilegijas, apie kulvirtingumą žmonių, apie Steponą Batory ir t.t. Cion taip-gi tapė palengvinti

namų sudai; kuningams buvo įsakyta, kad prižiūrėtu mokymą vaikų namie ten, kur nėra mokslainių, o mokslaines tinkamai pridaboti. Be to ponai sutarė žiamionims įteikti deringus raštus, nės Karaliaučiuje spausdinta kninga kaštavo Rygoje 6-syk tiek brangiaus. Cion galima dar priminti, kad 1739 m. Vidžiamyje buvo įsteigta sėminarija dėl žmonių mokintojų per Hernhutiškių stropumą.

Sutarmėje sąeimės 1765 m. nėkur nebuvo pilnybės nei aiškumo. Už tai jau 1774 m. senatas reikalavo nuo Vidžiamio dvariškių sudo (hofgerichto) tolesnių žinių apie žiamionių stovį; hofgerichtas atkartojė atsaką Roseno, 1739 m. parengtą. 1777 m. gen.-gub. Braunus, atverdama sąeimę, kaltino poniją už nepildymą sutarmių 1765 meto ir už dar didesnį spaudimą žmonių ir reikalavo žmonių dalykuose padaryti žmoniškus žingsnius. Bet nėkas gero nebuvo padaryta, ir vėl viskas aptilo iki 1795 m., kada sąeimė vėl ėmė darbuotiesi apie tą dalyką. Tajį metą išėjo išspaudos ir D-ro M e r k e l i o

D-ras G. Merkeli

žinomas veikalas „Die Letten”, kurį ponai baisiai pludo už tai, kad jis atidengė daug baisių darbų ponijos ir nurodė ant reikalingų pėmainų. Tačiau teisybė pasiliko teisybe, ir reikėjo ją tēmyti. Sąeimė galiaus nutarė, kad ponų konvencija išdirbtu įstatymus apie žiamionių dalykus, tie-gi eitu į aprinkčių konvencijas dėl apsvarstymo, ir kad potam sąeimėje taptu paskelbtos ponų nuoduomos. 1796 m. vėl ponija sprendė apie tą patį dalyką ir truputį paplatino 1765 m. sutarimus. Mirus-gi Katarinai, vėl 1797 m. kiek-tiek paplatino sątarti pėreitųjų metų. Cion jau randame tarp kitko štai ką: 1) Baudponis nesidrašins pardavinėti savus žiamionis, nei dovanoti kitam kam, kaip tiktai ponui, kurio dvaras arba muizė yra Rygos rėdyboje. Baudponis gali dovanoti žiamionis saviems giminaičiams, nors tie neturėtu dvarų. Kas mat priešintusi, moka 500 rublių į dvarionijos kasą. 2) Norėdamas parduoti savo kuštamą mantą, žiamionis turi pirma pasiulyti ją savo ponui. 3) Lazų didumas turi stovėti prieikyje prie žiamės vertybės, apdirbamos per žiamionį. 4) Baudponis neturi sudyti žiamionį ant daugiau kaip 30 botagų kirčių arba 30 porų rykščių. 5) Žiamioniui valė savą baudponį skusti, bet ne ant rašto ar per pilnavalį vietininką. Tas teka po sudu, kas skundžia be reikalo. 6) Reikia padaryti dėl žiamionių įstatymų kningą.

Tuos įstatymus caras Povilas pavedė senatui dėl pėriuros, kurs atsiuntė atgal su savo pasargomis. 1798 m. sąeimė vėl triusė apie juos, bet ir dabar įstatymai likosi neuztvirtinti, nēva dėl protesto Įgaunijos ponų. 1800 m. caras Povilas liepė Vidžiamio gen.-gub. Nagelinį daboti, kad naštos, nenuiteiktos per „waku grahmatą” neuzliktu žiamionims, kad korotu be pagailos tuos, kurie tam priešinsis, ir kad išdirbtu įstatymus dėl žmonių. Nagelis viską pildė, kaip caras Povilas štai likosi pasmaugtas. Aleksandra I 1802 m. lipšniai priėmė Įgaunių ponijos įstatymus dėl pagerinimo buvio žmonių, o nepatvirtino sutarimų Vidžiamio ponijos nepilnumo dėlei. Tada landratas Syvers, pagal Aleksandro velyjimą,

išdirbo tulus įstatymus, kurie patiko pačiam Aleksandrui. 1803 m. parėjo didelis perskylimas tarp ponijos. Po aštrių debatų sutarė:

1. Žiamionių be žiamės nėkadot nevalė parduoti, nei dovanoti nei laiduosna duoti (užstatyti). Jei dvarponis turi keletą dvarų, rods jis galisavo žiamionis perkelti iš vieno dvaro į kitą; o ir tai nevalė, jei dvarai randasi toluose apgabaliuose; beje nuo Įgaunių apgabalių nevalė perkelti nei vieną į Latvių apgabalį ir antraip. Kas darys priešingai, bus sudytas ant 500 rublių koros.

2. Ponas nedrįs drausti žiamionims apsivesdinti, beje — jis negal priešintis išduoti pavelenės ženklą.

3. Žiamionio nekuštoma manta yra jo neatimama savastis, su kuria jis gali daryti, ką tinkamas.

4. Žiamionių lažos ir mokestys yra nuteiktos. Kas daugiau prašo, tegul už tatai atlygina.

5. Žiamionys patys s. v. pakelia žiamionių sudą, kurs juos sudys. Ponas gali nusudymą pamažinti, bet nėkadot negali padidinti. Parėdsko tiesose („brugiu tiesose“) taip gi turi sėdėti žiamionių užstovai.

6. Žiamionis gali duoti skundas lyg „brugių“ sudo ir toliaus lyg dvarionių konvencijos.

7. Namų sudas už mažus nusizengimus priguli ponams. Didelių nusizengimų dėlei spręs priderinti tiesa.

Tuos sutarimus Aleksandras pavedė nuspręsti komisijai po vada minystro Kočubėjo. Komisija truputį papildė tuos nutarimus ir dadėjo svarbų punktą, kad Žiamionims pavelyta yra įgyti žiamę už savastį ir kaip patinkant ją valdyti. Tą viską patvirtino 1804 m. Aleksandras ir liepė išguldyti į kalbas Latvių, Įgaunių ir Vokiečių. Dėl įvedimo tų įstatymų paskirtos likosi 4 revizijos komisijos, kurios turėjo padaryti naujas kadastrų „waku grahmatas“. Tai buvo rods tiktai baudžiavų pusiau nusviedimas šalin!

Įgaunijoje 1816 m. baudžiavos visi tapė panaikintos, o 25 d. rugpjuties 1817 m. taip gi Kurše. Jau matoma buvo, kad ir Vidžiamyje baudžiava ilgai nepastovės; už tai nekurie ponai prašė nuo Pauluccio pavelenės atvalnyti baudžiauninkus tai viename tai kitame daig e. Už tai 1818 m. pagal ponijos velyjimą tapė įkurta komisija, po priežiura Pauluccio, po pirmsėdysta landrato Richterio, dėl užbaigimo darbų išvalnyjimo žmonių nuo baudžiavos. Tosios sutarmę, padarytą 21 d. gruodžio 1818 m., pavedė cėsoriui dėl užtvirtinimo, kas įvyko 26 d. kovo 1819 m. Bandponiams pasiliko žiamė savastyje. Tiktai bėgyje 8 metų visi gyventojai, laipsniškai, turėjo išsiliuosuoti, ir tiktai laipsniškai buvo galima atmainyti vietą savo senos buveinės. Tokiu tai budu tiktai 1832 m. žiamionys galutinai galėjo, metini žiamdarbystą, eiti gyventi į miestus. Pagasto sudas sudija kaltus dalykuose, kurių vertė stovi žiamiaus 5 rublių, ir dvaro žmonių negalima sudyti be pavelenės baudponio. Žiamionių užstotojai sėli suduose parapijos ir aprinkės. Žiamionims pavelyta skūsti lyg dvariškių sudo (hofg-richto). Žiamionims gali priderėti nekuštoma savastis, tiktai dvarą turėti netapė pavelyta.

XVIII.

Hercokyste Kuršo po lenniška viršesnybe Lenk-Lietuviu. (1562—1795 m.).

Dalinant Baltijos provincijas 1562 m. į šmotus, hercokys

tei Kuršo (šiadien Kurlandijos rėd., be Pilteno) pateko geresnis likimas negu Vidžiamiu bei Ėstijai. Paskutinis ordensmeisteris, Gotthardas Kettleris, išnaikinant Vidžiamiško zokono valstiją, 1562 m. gavo Kuršą ir Žiamgaliją, išėmus įsteigmę Piltenės arba Kuršo vyskupystę, į lėną nuo lenkiškai lietuviškos karunos. Kada Vidžiamio ponai vaitojo po valdžia lenkiškų administratorių bei švediškių generol-gubernatorių, persekiojami tai polytiškai tai bažnytiškai, tada Kuršas buvo Lenkų vyresnybei perstatomas per savo hercokus. Taip gi pustyjimai maskolių bei Svedų čion nebuvo taip skaudus. Pats klimatas gelbėjo kaip burams taip ponijai geriaus pasitūrėti, negu Vidžiamyje bei Ėstijoje. Bet Kurše truko savistovaus miesčionių stono, ir už tai diduomenė čion tapė tuomi galingesnė, taip juog nesykį hercokai lankstė savo galvas prieš jos valę. Lenkų valdžia kurstė vaidus diduomenės su hercokais, idant Kuršą prie tinkamos progos įkunyti Lenkijon. Tuli hercokai negyveno savo krašte, kartais vėl Kuršas tapė įtrauktas į vainas Svedų su Lenkais, kaip kad vėliaus su Maskolija. 1701 - 1709 m. Kuršas buvo rankose Svedų, taip gi 1658—59 m. Svedai buvo daugumą miestų įėmę ir tiktai Olyvos taikoje (1660 m.) Svedai atsisakė nuo tolesnio valdymo Kuršo.

1737 m. išmirus Kettlerio giminės vyriškajai šakai, Lenkija taikėsi Kuršą suvienyti su Lietuv-Lenkija. Bet tą dalyką papainiojo Maskolija ir 1795 m. Kuršas atiteko Makolijai.

Hercokas Gotthardas Kettleris (1562—87 m.).

Išdalinant Vidžiamio zokono valstiją 1562 m., Kuršas gavo už vyresninką paskutinįjį ordensmeisterį su pramintimi hercoko. Kettleris buvo 1517 m. gimęs Vestpahalene iš senos didžiunų giminės. 20 metų senas jis įtojo į vokiečių zokoną Vidžiamyje. Čion jis susipažino su Liuterio mokslu. Kad 1556 m. jam, kaipo komturui Fellino, teko keliauti į Vokietiją, jis apsilankė Vittenberge, kur Melanchthono skaitymai galutinai jį patraukė tikėjimo ir gyvenimo dalykuose. 1558 m. Kettleris tapė koadjutoriumi, o 1559 m. ordensmeisteriu. Titulą hercoko priėmęs, jis kaipo svietiškas kuningaikštis perėjo ant Liuteriškių pusės. Kettleris apsaugojo Kuršą nuo Lenkų įsikūšimo ir nuo vainų su susėdais. Su pagelba nuopelningo kanclerio Salamono Henning'o, Kettleris sutvėrė savai szalei gerą sudo davadą ir valdžią, pripratino taip gi atkaklią diduomenę prie tiesų bei įstatymų pildymo. Bažnyčia rado jame apginėją ir pagelbininką, jis pastatydino daug bažnyčių ir pastoratų; o per mokslainių steigimą jis rupinosi apie pirmapradinę apšvietą savo padonų. Nors pavestą jam urėdą administratoriaus Vidžiamio pats Kettleris, per Vidžiamiečių poniją skūstas, atmetė 1566 m., vienok vėliaus jis kelissyk buvo tarpiniku vaiduose diduomenės, Rygos miesto ir Lenkų valdzios. 1566 m. savo priedvarinį pamoslininką Steponą Buelov'ą Kettleris pakėlė į superintendentus Kuršo ir pavedė jam pirmą visatinę bažnyčių vizitaciją. Buelov'as rado su visu mazai bažnyčių, nės didesnės bažnyčios buvo tiktai Jelgavoje, Bauskėje ir Dobelėje, o mažos medinės koplyčios radosi Kuldigoje, Ventpylėje, Tukkume, Talsene, Kandavoje ir Zabelue. Pamokslininkais tankiausiai buvo bemoksliai žmonės,

(Toliaus bus.)

